

DİJİTAL MÜZİK SEKTÖRÜNDE STREAMİNG SERVİSLERİN KULLANIMI

Ali Ayhan¹, Tuba Gürbüz²

ÖZET

Müziğin dijitalleşmeye başladığı andan günümüze kadar olan süreçte streaming servislerinin sayısı oldukça artmıştır. Spotify, Apple Music, Tidal, YouTube... Amerika Kayıt Endüstrisi Birliği tarafından yayınlanmış gelir raporlarına göre, dijital müzik servisleri tarafından sağlanan gelirler, sektördeki diğer tüm gelir kaynaklarını geride bırakmış durumda olmakla beraber 2018'in ilk yarısını gösteren raporda, gelir kaynağının %80'inin müzik akışı servisleri üzerinden sağlandığı görülmüştür. Müzik sektörünün plaktan kasete, kasetten CD'ye, CD'den de dijitalle doğru değişim gösterdiği bu süreçte streaming servislerinin yaygınlaşması ile milyonları geçen müziklere aylık cüzi bir ücret ödeyerek çevrimiçi dinlemek ya da çevrimdışı dinlemek için telefon veya PC'lere indirmek artık mümkün olmuştur. Ayrıca streaming servislerin popülerleşmesinden sonra firmalar bu sektöre giriş yapmış olup bu sektörde çok fazla firmanın yer alması da dinleyicilerin tercih yapmasını zorlaştırmaya başlamıştır. Bu durumda en çok oy alan servisler arasından seçim yapmak dinleyicinin işini biraz da olsa kolaylaştıracaktır.

Anahtar Sözcükler: *Dijital Müzik, Streaming Servisleri, Sektör, Platform, Dinleyici.*

GİRİŞ

Günümüzden yalnızca 10 yıl öncesine kadar dijital müzik sektörü henüz yeni yeni ortaya çıkıyordu. 2000'li yıllarda teknolojinin ilerlemesiyle kullanıcıdan kullanıcıya dosya paylaşımı ve aktarımı sağlayan programlar dünyaca üne kavuşmuştu ve milyonlarca kişi tarafından kullanılıyordu. Bu dönemde, mp3 formatındaki müzik dosyaları korsan bir şekilde dünyanın dört bir yanına dağılıyordu. 50 yıllık albüm satın alma alışkanlığı neredeyse ölmüştü. Durum öyle bir hal almıştı ki, sokaktaki korsan satıcılar bile iş yapamıyordu. Ülkemizde birçok kuruluş korsan paylaşımına karşı yürüttüğü kampanyalar ortaya çıkmasının yanında devlet de bu paylaşımların engellenmesine dair girişimlerde bulunmuştur. Müzik endüstrisi, plak şirketleri, ve müzisyenler büyük zarar ediyordu. Hatta dünya çapında birçok müzisyen yeni albüm çıkarmama kampanyası şeklinde çalışmalar yürütmüştür.

¹ Doç. Dr., İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Müzik Öğretmenliği Programı

² Müzik Öğretmeni, Beşiktaş Bilim ve Sanat Merkezi

Takvim 2010'lu yılları gösterdiğinde ise internet artık ergenlik çağını tamamlamış ve iyice olgunlaşmıştı. Yeni girişimler ardı ardına geliyordu. Dijital müzik hizmeti sunan firmalar artık ortaya çıkmaya başlamıştı. Deezer, AppleMusic, AmazonPrime Music, Spotify, Tidal, Fizy gibi servisler bu dönemden itibaren popülerlik kazanmaya başladı. Bu gelişmeler ise 50 yıllık fiziksel albüm satışının öldüğünü kanıtlar nitelikteydi. Ancak diğer yandan, korsan müzik faaliyetlerini ortadan kaldırmak için de etkili bir adım atılmıştı. Teknolojiyle birlikte hız tutkunu olan insanlar; bir şarkıyı arkadaşından, televizyondan veya herhangi bir mecradan duyduğu an telefonunu çıkarıp onu keşfetmek, dinlemek istemeye başladı. Bu ihtiyaca da zaman içerisinde olgunlaşan dijital müzik piyasası çok iyi şekilde cevap vermiştir. Dijital müzik servisleri her ne kadar plak şirketleri ve sanatçılar arasında üçüncü bir kar ortağı haline gelmiş olsa da korsan yayıncılığın yol açtığı maddi kaybı önlemek için biçilmiş kaftan olmuştur. Bu anlamda gelişen dijital müzik sektörü ile birlikte kullanıcılar artık istediği bir servise aylık ödemelerle abone olabiliyor, dijital müzik kitaplığına eklediği tüm eserleri sınırsız dinleme ve cihazına kaydedebiliyor duruma gelmiştir (İnternet Kaynak No:10).

Dijital müzik sektörüyle ve streaming servislerin kullanımı ile yerli literatürde yapılmış pek fazla çalışma bulunmamakla beraber yabancı literatürde sayı oldukça fazladır ve şu çalışmalar da yapılmıştır: “*The internet is changing the music industry*” (Lam & Tan, 2001), “*Time-space (and digital) compression: software formats, musical networks, and the reorganisation of the music industry*” (Leyshon, 2001), “*A behavioral model of digital music piracy*” (Gopal, Sanders, Bhattacharjee, Agrawal, & Wagner, 2004), “*Why the music industry may gain from free downloading—the role of sampling*” (Peitz, & Waelbroeck, 2006), “*The impact of digital file sharing on the music industry: An empirical analysis*” (Michel, 2006), “*The music industry in the digital era: Toward new contracts*” (Curien & Moreau, 2009), “*If I had a song: The culture of digital community networks and its impact on the music industry*” (Hughes & Lang, 2003).

Çalışmada, ülkemizde ve dünya müzik sektöründe var olan dijitalleşme sürecinin olumlu ve olumsuz yönleri ile bu süreçte kullanılan servislerden streaming servislerinin kullanımının ne kadar yaygın olduğunun, ne gibi durumlar ortaya çıkardığının incelenmesi ve bu alanda var olan gelişmelere dikkat çekilmesi amaçlanmaktadır.

Bu çalışma, dijital müzik alanında çevrimiçi ve çevrimdışı kullanılabilen sayısız streaming servislerine yönelik olmakla birlikte Deezer, iTunes, Apple Music, AmazonPrime Music, Spotify, Tidal, Fizy, Soundcloud, Shazam olmak üzere toplamda 9 streaming servisi ile sınırlı tutulmuştur. Çalışma, açıklaması genel olarak yapılan 9 streaming servisinin, tüm streaming servislerinin genel özelliklerini yansıtabildiği varsayımıyla hazırlanmıştır.

YÖNTEM

Bu çalışma nitel araştırma yöntemleri kullanılarak hazırlanmıştır. Tarama modeli ile yapılmış olan bu çalışmada yerli ve yabancı literatür incelenmiş ve bu alanda yapılmış diğer çalışmalara da değinilmiştir. Çalışmanın konusu olan streaming servislerinin genel özellikleri anlatıma dayalı bir araştırma yöntemi kullanılarak açıklanmış bu servislerin hangi platformlarda nasıl kullanıldıklarına dair özellikleri de anlatılmıştır.

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde dünya genelinde yaygın olarak kullanılmakta olan 9 streaming servisine dair genel özelliklerden bahsedilmiştir.

Deezer

Deezer, istenilen müziğin dinlenebileceği bir müzik sitesidir. Paris, Fransa'da oluşturulmuştur. 35 milyondan fazla şarkının bulunduğu bu müzik deposunda kişisel çalma listeleri oluşturulup bu şarkılar diğer kullanıcılarla paylaşılabilir. Deezer'a ücretsiz üye olunabilmektedir. Ücretsiz ve sınırsızca müzik dinlenebilen Deezer'a ilk girişte üye olmak gerekmektedir. Bu sisteme facebook adresi, google plus hesabı ile giriş yapılabilir. Ayrıca eposta adresiyle üye olunabilecek bir sayfa da bulunmaktadır. Deezer mobil telefonlardan da kullanılabilir. iTunes ile Android marketlerde bulunan Deezer Music uygulaması ücretsiz olarak indirilebilir. Deezer web tabanlı bir müzik yayını servsidir. Kullanıcıların çevrimiçi veya çevrimdışı olarak çeşitli cihazlarda müzik dinlemelerini sağlamaktadır (İnternet Kaynak No: 7).

iTunes

iTunes, Apple firmasının çıkardığı bir yazılım olup Mac ve Windows üzerinde kolaylıkla kullanılabilen bir programdır. Bu yazılım 2001 yılından piyasaya sürülmüştür. iTunes, Apple ürünleri ile birlikte çalışmaktadır. iTunes programı genellikle eğlence üzerine kurulmuş bir yazılımdır. Müzik dinlemenin yanı sıra video izleme özelliği de bulunmaktadır. Bunun yanı sıra bu program ile birlikte yükleme de yapılabilir. iTunes' in en önemli özelliklerinden biri de film izleyebilme ayrıcalığıdır. Ayrıca oyun indirme özelliği de bulunmaktadır. Bir de e-kitap uygulaması vardır. iTunes programı sayesinde iPhone ve İpod cihazlarında veri alışverişi de kolaylaşmaktadır. Birçok resim, dosya ve video sorunsuz bir şekilde istenilen cihaza yüklenebilme özelliği vardır. Herhangi bir ürün tam sürümüyle birlikte satın alınıp kullanılan programlar güncellenebilir. Bunun yanı sıra iTunes programında mp3 Cdleri oluşturmak da mümkündür. Bu mp3 dosyalarını başka kullanıcılarla ağ paylaşımı sayesinde paylaşmak da mümkündür. Bu özelliği de iMix olarak bilinmektedir. Bu özellik sayesinde kullanıcılara paylaşımlarından dolayı beğeni anlamında oy vermek de mümkündür. Müzik listeleri program sayesinde düzenlenebilir. Şarkı eklenebilir ve silinebilir. iTunes aracılığı ile birçok televizyon programını da izlemek mümkündür. Ayrıca program sayesinde yine farklı radyo programları da dinlemek mümkündür (İnternet Kaynak No:9).

Apple Music

Apple Music; Apple tarafından geliştirilen müzik dinleme servsidir. Kullanıcıların kendi cihazlarına dinlemek istedikleri müzikleri indirebilme ve önceden oluşturulan oynatma listelerini dinleyebilme özelliğine sahiptir. İnternet üzerinden yayın yapan "Beats1" adlı radyo kanalını içermektedir. B1 radyosunda albüm ve şarkıların yanı sıra özel listeler de bulunmaktadır. B1'de New York, Londra ve Los Angeles'taki ünlü DJ 'lerin canlı performansları sergilenmektedir. Apple Music, aylık abonelik sistemine sahip bir müzik dinleme platformudur. Apple Music'te iTunes' ta olduğu gibi şarkı başına veya albüm başına ücret ödenmemektedir. Bunun yerine aylık olarak belirli bir ücret ödenmektedir. Apple Music'te Connect adı verilen müzisyenlere

özel olarak tasarlanan sayfalar bulunmaktadır. Connect ile müzisyenler, hayranları ve dinleyicileriyle iletişime geçebilmektedir. Facebook ve Twitter üzerinden yorum yapılabilmektedir. Connect özelliğiyle şarkıcılar, hayranlarıyla fotoğraf, şarkı, video veya yazı paylaşabilmektedir. Çevrimiçi kullanım özelliğinin yanı sıra İnternet bağlantısı olmadan yani çevrimdışı/offline müzik dinleme özelliği de bulunmaktadır (İnternet Kaynak No:8).

AmazonPrime Music

Amazon Prime, aylık ya da yıllık bir ücret ödeyerek istenilen ürünlere aynı gün ya da ertesi gün sahip olunmasını sağlayan bir platformdur. Bu platformda ödenilen ücret karşılığında hem sınırsız hızlı kargo gönderimine sahip olma hem de çok çeşitli servislerden faydalanma imkanı bulunmaktadır.. Bu servislerin başında, Prime Video ile Dizi ve Film İzleme servisi gelmektedir. Bu servis, kullanıcılara Netflix gibi sınırsız video ve dizi arşivi sunmaktadır. Ayrıca Prime Video' ya özel olarak yapılmış ve dünyaca ünlü yıldızların oynadığı yapımlar da mevcuttur. Prime Video 'nun en önemli avantajlarından biri de içeriklerin iOS, Android, Smart TV, XBOX, PS4 gibi platformlarda da kullanılabilir olmasıdır. Prime Music, sınırsız müzik arşivi ile tıpkı Apple Music ve Spotify gibi bir müzik hizmeti sunmaktadır. Diğer servisler için ücret ödemek gerekirken, Prime Music ekstra bir ücret ödenmeden kullanılabilir. Kindle ve E-book, Amazon Prime'in sunmuş olduğu önemli bir başka avantajdır. Amazon arşivinde bulunan binlerce e-dergi ve e-kitap, Prime üyeliğine sahip olan kullanıcılara ücretsiz bir şekilde sunulmaktadır. Sınırsız fotoğraf depolama alanı ile Prime üyeliğine sahip olan kullanıcılar Dropbox ve iCloud gibi depolama hizmeti sunan servislerde olduğu gibi sınırsız fotoğraflarının hesaplarında ücretsiz bir şekilde tutulması imkanına da sahip olmaktadır (İnternet Kaynak No:6).

Spotify

Spotify İsveç asıllı bir müzik veri akışı sistemidir. Sony, EMI, Universal gibi plak şirketlerine kayıtlı, seçilmiş müziklerin, herhangi bir kısıtlama olmadan dinlenmesine olanak vermektedir. Müziklere; sanatçı, albüm adı, şarkı adı, tarz, şeklinde arama kriterleri ile ulaşmak mümkündür. Android ya da iOS uygulamasını indirip ardından üye olunarak kullanılabilir. Üye olunduktan sonra isteğe bağlı olarak ayarlar kısmından facebook ile senkronize edebilme özelliğine de sahiptir. Spotify aslında ücretlidir, fakat hiç bir ücret ödemedi de sadece reklamlara maruz kalarak kullanım özelliği de bulunmaktadır (İnternet Kaynak No:1).

Tidal

'Biz ürün değiliz' diyen dünyaca ünlü müzisyenler, telif hakları konusunda iyi iş yapmadığını düşündükleri Spotify'a karşı birleşip tüm müzik paylaşım sitelerine karşı TIDAL adını verdikleri platformu kurmuşlardır. TIDAL, ücretlidir ve Spotify'da olan reklamlı ücretsiz dinleme TIDAL'da bulunmamaktadır (İnternet Kaynak No:5).

Fizy

Turkcell tarafından oluşturulan Fizy, milyonlarca müzik ve videoyu bünyesinde bulunduran uygulamalardan biridir. İnternet paketlerinden eksilme yapmayan müzik uygulaması olan Fizy, müziklerin ister online ister indirerek dinlenebilmesine olanak

sağlayan bir platformdur. Bütçeye yönelik yapmış olduğu premium paketleri içeren uygulama, bu sayede müziğe her yerden ulaşmayı biraz daha iyi bir hale getirmektedir. Dinlemek istenilen şarkılara ve sanatçılara anında ulaşmayı sağlamaktadır. Kullanıcının dinleme zevkine göre müzik listeleri oluşturarak bunları sürekli olarak güncelleme özelliğine sahiptir. Çevrimdışı özelliği üzerinden müzik dinleme imkanı da bulunmaktadır. Ayrıca pop, rock, elektronik, rap gibi pek çok radyoyu da bünyesinde bulundurmaktadır. Dinlenen şarkılar sosyal platformlarda paylaşılabilen ve tek tıkla bilgisayara da indirilebilmektedir (İnternet Kaynak No:4).

Soundcloud

SoundCloud 2008 yılında kurulan müzik ve ses platformudur. İnsanların dünyanın her tarafından sanatçıları, prodüktörleri takip etmesini, keşfetmesini ve online olarak dinlemesini sağlamaktadır. Bu siteye sadece kayıt olarak videolu müzik klipleri yerine sadece mp3 şeklinde müzik dinlemek, yeni şarkılar keşfetmek ve listelere ulaşmak mümkündür. SoundCloud platformunda Podcast yayınları da bulunmaktadır (İnternet Kaynak No:3).

Shazam

Shazam, herhangi bir ortamda çalan müziklerin hangi şarkı olduğunu, kim tarafından söylendiğini ve youtube'da bulunan şarkının videosunu kullanıcıların karşısına çıkararak bir müzik programıdır. Ayrıca uygulama bununla yetinmeyip "Shazamlarım" listesinde bu zamana kadar uygulamaya dinletip aratılan bütün müzikleri de listeleme özelliğine sahiptir. Shazam android ve ios işletim sistemiyle uyumlu bütün cihazlara indirilebilmektedir. Herhangi bir ücreti bulunmamaktadır. Ülkemizde Bütün bu streaming servislerin dışında mobil operatörlerin de kendilerine ait servisleri bulunmaktadır: Avea Müzik, Turkcell Müzik, TTNET Müzik gibi (İnternet No:2).

SONUÇ VE TARTIŞMA

2000 yılında yapılan bir araştırma, internet kullanıcılarının % 14'ünün ücretsiz müzik indirdiğini bildirmiştir. Bu sayı hızla artmış ve çevrimiçi müzik paylaşımı nedeniyle müzik endüstrisinde 2005 yılı itibarıyla yıllık 3,1 milyar dolarlık satış kaybının olduğu sonucunu getirmiştir. Müziğin dijitalleşmeye başladığı andan günümüze kadar olan süreçte streaming servislerinin sayısı oldukça artmıştır. Spotify, Apple Music, Tidal, YouTube... Bunun nedeni bir şarkının veya albümün ücretini ödeyip (ya da korsan olarak) indirmek yerine internet üzerinden bu müzikleri dinleme alışkanlığının artması olmuştur. Bir başka tercih edilme nedeni ise yeterli disk alanının olmaması sorunu ile karşılaşılmasıdır. Bu alan doluluğu sorununu streaming servislerin kullanımı oldukça rahatlatmıştır. Streaming servislerin kullanım nedenlerinden bir diğeri de radyoda ya da TV'de çalan müziklerin sürekli bir kısır döngü ile sunulmasından duyulan rahatsızlık sonucu insanların artık yeni müzikler keşfetmek istemesi olmuştur. Bu gibi olumlu yönlerinin olmasından dolayı dijital müzik sektöründe kullanılan streaming servislerinin sayıca artış göstermesi beklenebilir bir durum olmaktadır. Sayıca artması dinleyicilerin kafasını karıştıracak da olsa daha zengin bir müzik arşivine sahip olunmasını da beraberinde getirebilmektedir. Streaming servislerin bir kısmı ios ile uyumlu iken bir kısmının android ile uyumlu olması

kullanıcılar arasında da kendiliğinden oluşan bir ayrımı getirmekte ve hatta bu streaming servislerin nitelikleri hakkındaki düşünceleri de etkilemektedir. Bu servislerin her işletim türünde var olması gerekir. Bu anlamda çalışmalar yapılması ve üyelik işlemlerinin hepsinde ücretsiz ama kotalı ya da kullanım süresi sınırı olması da geliştirilebilir bir yaklaşım olabilir. Streaming servislerin büyük çoğunluğu yabancı kaynaklıdır ülkemizde de bu anlamda sadece mobil operatörlerin kurduğu streaming servislerin dışında uluslararası platformlarda da kullanılacak servislerin kurulması için çalışmalar yapılması ve bu alandaki yazınsal kaynakların da artması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Bhattacharjee, S., Gopal, R. D., & Sanders, G. L. (2003). Digital music and online sharing: software piracy 2.0?. *Communications of the ACM*, 46(7), 107-111.
- Curien, N., & Moreau, F. (2009). The music industry in the digital era: Toward new contracts. *Journal of Media Economics*, 22(2), 102-113.
- Gopal, R. D., Sanders, G. L., Bhattacharjee, S., Agrawal, M., & Wagner, S. C. (2004). A behavioral model of digital music piracy. *Journal of organizational computing and electronic commerce*, 14(2), 89-105.
- Gopal, R. D., Sanders, G. L., Bhattacharjee, S., Agrawal, M., & Wagner, S. C. (2004). A behavioral model of digital music piracy. *Journal of organizational computing and electronic commerce*, 14(2), 89-105.
- Hughes, J., & Lang, K. R. (2003). If I had a song: The culture of digital community networks and its impact on the music industry. *International Journal on Media Management*, 5(3), 180-189.
- Lam, C. K., & Tan, B. C. (2001). The internet is changing the music industry. *Association for Computing Machinery. Communications of the ACM*, 44(8), 62-62.
- Leyshon, A. (2001). Time-space (and digital) compression: software formats, musical networks, and the reorganisation of the music industry. *Environment and Planning A*, 33(1), 49-77.
- Michel, N. J. (2006). The impact of digital file sharing on the music industry: An empirical analysis. *Topics in Economic Analysis & Policy*, 6(1).
- Peitz, M., & Waelbroeck, P. (2006). Why the music industry may gain from free downloading—the role of sampling. *International Journal of Industrial Organization*, 24(5), 907-913.
- Rogers, J. (2013). *The death and life of the music industry in the digital age*. A&C Black.

İNTERNET KAYNAKLARI

1. <http://hafifmuzik.org/tag/stream-muzik/17.04.2019>
2. <http://teknoajan.com/shazam-nedir-ne-ise-yarar-nasil-kullanilir/17.04.2019>
3. <http://www.maliezer.com/2018/06/soundcloud-nedir-ne-amacla-kullanilir.html/17.04.2019>
4. <https://cagrimerkezimiz.com/fizy-nedir-nasil-kullanilir/17.04.2019>
5. <http://www.hurriyet.com.tr/kelebek/keyif/muzigin-intikamcileri-tidal-i-kurdu-28614213/17.04.2019>

6. <https://iyihos.com/blog/amazon-prime-nedir-hakkinda-hersey/17.04.2019>
7. <https://www.haber61.net/gundem/deezer-nedir-nasil-kullanilir-h241160.html/17.04.2019>
8. <http://teknoyo.com/apple-music-nedir-nasil-kullanilir-ne-kadar-odendir/17.04.2019>
9. <https://www.bilgiustam.com/itunes-nedir-ne-ise-yarar-nasil-kullanilir/17.04.2019>
10. <https://www.pazarlama30.com/dijitallesme-ile-muzik-sektorunun-yeniden-dogusu/17.04.2019>